

Z kroniki Instytutu Zachodniego

IV KONFERENCJA KOMISJI HISTORYCZNEJ POLSKO-NIEMIECKIEJ W KRAKOWIE

W dniach 9—11 maja odbyła się w Krakowie, w lokalu Oddziału PAN, IV konferencja Komisji Historycznej Polsko-Niemieckiej. Obrady prowadzili na zmianę przewodniczący polskiej i niemieckiej sekcji Komisji: prof. dr Kazimierz Piwarski i prof. dr Gerhard Schilfert. W obradach uczestniczyli obok członków Komisji (cały skład Komisji podany został w protokole końcowym) dr J. Kalisch i dr Eberhard Schettlich z NRD, prof. K. Maleczyński, doc. A. Galos i doc. H. Zieliński z Wrocławia, kand. n. B. Wiewióra, prof. W. Jakóbczyk, mgr J. Krasuski i mgr Z. Kulak z Poznania, doc. J. A. Wilder z Warszawy, mgr B. Dopierała ze Szczecina oraz liczni historycy z Krakowa.

Pierwsza część obrad poświęcona była przede wszystkim dyskusji nad niektórymi pozycjami historiografii zachodnioniemieckiej, dotyczącymi stosunków polsko-niemieckich w dziejach. Referat wprowadzający wygłosił doc. F. H. Gentzen, który przedstawił cele i organizację tzw. *Ostforschung* w Niemczech zachodnich. Podstawę do dyskusji stanowiły następnie referaty: prof. G. Labudy (referat odczytany w nieobecności autora z powodu jego choroby), który omówił dwie prace zachodnioniemieckie: W. Schlesi ng e r a, *Die geschichtliche Stellung der mittelalterlichen deutschen Ostbewegung* i W. K u h n a, *Geschichte der deutschen Ostsiedlung in der Neuzeit*, t. I, oraz prof. K. Piwarskiego, który wygłosił szereg uwag na temat książki H. R o o s a, *Polen und Europa 1931—1939*. Koreferaty przedstawili: dr J. Kalisch i dr W. Schumann. Kolejny referat, opracowany przez kand. n. B. Wiewiórę, poświęcony był omówieniu głośnej książki E. Wiskemann, *Germany's Eastern Neighbours*. Po referatach rozwinęła się ożywiona dyskusja, w której zabierali głos liczni historycy polscy i niemieccy. Przy omawianiu książki Wiskemann zastanawiano się głównie nad jej politycznym wydźwiękiem. Najwięcej jednak miejsca w dyskusji zajęła sprawa oceny metod tzw. *Ostforschung*, przy czym zaznaczyły się pewne różnice zdań w kwestii, jak należy w sposób właściwy i skuteczny przeciwstawić się antypolskiej tendencji (jakkolwiek nieraz zreżymowanej) tego kierunku badań i prac historyków zachodnioniemieckich. Mimo wspomnianych różnic zdań stwierdzono zgodnie imperialistyczny charakter tzw. *Ostforschung* i konieczność wzajemnej współpracy dla przeciwstawienia się propagandzie politycznej, uprawianej przez skrajnie reakcyjne ośrodki historiografii zachodnioniemieckiej.

Druga część obrad konferencji, w której uczestniczyli członkowie Komisji, poświęcona była omówieniu i ustaleniu dalszych form współpracy naukowej między historykami PRL i NRD. Obrady prowadzono na plenum Komisji oraz podkomisjach: śląskiej i archiwalnej. Wyniki obrad zostały ujęte w protokole końcowym. Ustalono, że następna, V konferencja Komisji Historycznej Polsko-Niemieckiej odbędzie się w lutym 1959 r., w Erfurcie.

Protokół końcowy czwartej konferencji Polsko-Niemieckiej
Komisji Historycznej

W czasie od 9 do 11 maja 1958 r. odbyła się w Krakowie czwarta konferencja Polsko-Niemieckiej Komisji Historycznej.

W skład polskiej sekcji Komisji weszli: prof. Kazimierz Piwarski jako przewodniczący, dyr. Henryk Altman, prof. Leon Grosfeld, prof. Bogusław Leśnodorski, prof. Janusz Pajewski, prof. Kazimierz Popiołek, doc. J. Gierowski jako sekretarz.

W skład niemieckiej sekcji Komisji weszli: prof. Gerhard Schilfert jako zast. przewodniczącego, prof. Wilhelm Eildermann, dr Felix Heinrich Gentzen, dr Walter Nissen, dr Wolfgang Schumann, dr Heinrich Scheel jako sekretarz, dr Johannes Kalisch jako gość, dr Eberhard Schettelich jako gość.

Przeprowadzona podczas IV konferencji dyskusja potwierdziła słuszność oceny i postanowień poprzedniej konferencji odnośnie do zadań nauki historycznej w Polsce i Niemieckiej Republice Demokratycznej. Konferencja zajęła się specjalnie tzw. *Ostforschung* w Niemczech zachodnich, którego imperialistyczny charakter klasowy został jednoznacznie stwierdzony, co wymaga od nas wzmocnienia współpracy w zakresie ideologicznego przeciwdziałania.

Na końcowym posiedzeniu Komisji podjęto w dniu 11 maja następujące uchwały i zalecenia:

§ 1

Głównym punktem obrad piątej konferencji Komisji powinna stać się wzorem poprzednich dyskusja nad określonymi problemami naukowymi. Dokładna problematyka zostanie ustalona po pisemnym porozumieniu przewodniczących sekcji do września 1958 r.

§ 2

Sekcja niemiecka udziela pomocy w przygotowaniu organizowanej w grudniu 1958 r. w Poznaniu konferencji poświęconej rocznicy powstania wielkopolskiego z 1918 r., wyznaczwszy na nią 4 referentów z ustalonymi tematami wypowiedzi w dyskusji.

§ 3

Celem wzajemnej pomocy w przygotowywaniu podręczników uniwersyteckich zostaną wymienione do końca bieżącego roku ukończone do tego czasu projekty opracowań.

§ 4

Komisja popiera bliską współpracę polskich i niemieckich historyków nad historią Pomorza i z uznaniem przyjmuje zarysowujące się w tym zakresie pierwsze poczynania. Aby je dalej rozwijać, konieczne są kontakty osobiste między historykami i archiwistami ze Szczecina i Greifswaldu.

§ 5

Komisja podkreśla daleko zaawansowany stan przygotowań nad zbiorem studiów do historii do stosunków polsko-saskich i będzie się starała o to, by niemieckie wydanie ukazało się w 1959 r., a polskie w 1960.

§ 6

Celem zrealizowania zaplanowanego wydawnictwa źródeł do dziejów stosunków polsko-niemieckich w latach 1772—1871 odbędzie się w ostatnim kwartale 1958 r. spotkanie redaktorów w Görlitz.

§ 7

Plan wspólnej pracy nad działalnością *Ostmarkenverein* został w ten sposób ustalony, że strona polska opracuje okres do 1914 r., a niemiecka po 1914 r. Niemiecka strona udzieli także pomocy przy opracowaniu problemu stosunku partii politycznych do hakatystów przed r. 1914. Komisja popiera usilne życzenie polskiej strony, by stworzyć dla prof. Jakóbczyka możliwości wyjazdu do NRD na badania archiwalne.

§ 8

Celem konkretnego omówienia współpracy nad wydaniem dokumentów do historii powstania granicy na Odrze i Nysie i ustalenia realnych terminów odbędzie się we Frankfurcie nad Odrą spotkanie odpowiedzialnych redaktorów w czerwcu 1958 r.

§ 9

W sprawie wymiany polskich i niemieckich historyków Komisja postanowiła, że każda ze stron postara się zapewnić swój wpływ w tym zakresie u odpowiednich organów państwowych.

§ 10

Obie strony będą się starały o dostarczanie czołowych czasopism historycznych dla najważniejszych bibliotek drugiego kraju. W tym celu ustalili się do września 1958 r., w jakich bibliotekach istnieją pod tym względem braki, i podejmie kroki dla ich usunięcia.

§ 11

Podkomisja śląska opracowała specjalne uchwały i zalecenia, podobnie jak podkomisja archiwalna. Protokoły ich przyjęte zostały jako załącznik do protokołu Komisji tworząc jego integralną część.

§ 12

Kontrola wykonania uchwał zawartych w tym protokole zostanie przeprowadzona na najbliższej konferencji Polsko-Niemieckiej Komisji Historycznej.

§ 13

W okresie między konferencjami Komisji łączność między obu sekcjami utrzymywać będą sekretarze.

§ 14

Najbliższa konferencja Polsko-Niemieckiej Komisji Historycznej odbędzie się w lutym 1959 r. w Erfurcie. Porządek dzienny i odpowiednie materiały zostaną dostarczone obu sekcjom przynajmniej na 1 miesiąc przed posiedzeniem Komisji.

Kraków, dnia 11 maja 1958 r.

(G. Schilfert)

(K. Piwarski)

Należy podkreślić, że wszystkie (trzy) przedstawione przez stronę polską na konferencji krakowskiej referaty opracowane zostały przez pracowników Instytutu Zachodniego.

K. P.

Dziennikarze polonijni w IZ. Dnia 5 czerwca br. przybyli do Instytutu Józef Białasiewicz, reprezentant redakcji „Dziennika Chicagoskiego” (*Polish Daily News*) z Chicago USA, oraz Benedykt Heydekorn z redakcji „Związkowca” (*Semi-Weekly*) wydawanego w Toronto w Kanadzie. Towarzyszył im delegat „Polonii” z Warszawy, który przedzielił o przyjeździe Instytut Zachodni.

Polonijni dziennikarze przybyli do Polski, aby zorientować się w zagadnie-

niach dotyczących Ziemi Zachodnich oraz polsko-niemieckich. Specjalnie ich interesowała m. in. kwestia rewizjonizmu niemieckiego i ustosunkowania się polskich ośrodków naukowych do tego tematu uprawianego przez różne instytuty naukowe w NRF.

Na konferencji wysunęli szereg pytań dotyczących zwłaszcza działalności Instytutu Zachodniego, o którym jako jedynym Instytucie o specjalnej tematyce byli dobrze poinformowani. Zorien-

towani byli w publikacjach Instytutu, zwłaszcza ostatnio wydanych. Z uznaniem wyrażali się o „Przeglądzie Zachodnim”, który od pewnego okresu czasu omawia bieżące, bardzo aktualne zagadnienia dotyczące współczesnych Niemiec (NRF i NRD) oraz Ziem Zachodnich, co wszystko żywo interesuje Polonię zagraniczną. W odpowiedzi na zapytania zostali poinformowani o bieżących pracach badawczo-naukowych Instytutu dotyczących zwłaszcza Ziem Zachodnich. W związku z tym zapoznali się z planem badań naukowych odnoszących się do Ziem Zachodnich, który świeżo Instytut wysłał do Polskiej Akademii Nauk, trudnościami lokalowymi i finansowymi hamującymi należyte rozwinięcie prac. Wypytywali szczegółowo o preliminarz budżetowy na rok 1958, o ilość pracowników naukowych, ich wynagrodzenie, o bibliotekę jako usługowy warsztat naukowy, a także o sposób użytkowania prasy zagranicznej, periodyków naukowych i wydawnictw naukowych (wymiana, Ośrodek Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN).

Konferencja w PAN. W dniu 18 czerwca odbyło się w lokalu Polskiej Akademii Nauk zebranie zorganizowane przez Biuro Wydziału I PAN w sprawie uposażeń pracowników towarzystw i instytucji naukowych, dotowanych przez PAN. W zebraniu wzięli udział delegaci towarzystw i instytucji naukowych z całej Polski oraz poza reprezentantami PAN delegaci Ministerstwa Finansów. Zasadniczym tematem zarówno referatów, jak i dyskusji były rozważania i wskazania

w związku z koniecznością dokonania oszczędności w budżecie na r. 1958, zwłaszcza zmniejszenia ilości etatów pracowników, głównie administracyjnych, oraz zmniejszenia w ogóle wydatków administracyjnych. W tej sprawie PAN rozesłał do towarzystw i instytucji naukowych specjalne pisemne zarządzenia.

Wizyta attaché kulturalnego ambasady NRD w Warszawie w IZ. W dniu 20 czerwca odwiedził Instytut Zachodni pan Tönniers, *attaché* kulturalny ambasady NRD w Warszawie, w towarzystwie dra F. Wagnera, st. asystenta Uniwersytetu Humboldta w Berlinie oraz współpracownika katedry historii literatury niemieckiej na UAM, i odbył konferencję z zespołem do spraw kultury niemieckiej przy Instytucie Zachodnim. W czasie konferencji poinformowano gości o aktualnych pracach Instytutu, a także omówiono sposoby zacieśnienia współpracy między odpowiednimi placówkami kulturalnymi w NRD i IZ.

Współpraca z TRZZ. W dniu 20 czerwca odbyła się w lokalu Instytutu Zachodniego konferencja z dyr. Brzózka z Zarządu Głównego TRZZ na temat możliwości przyznania Instytutowi dodatkowych sum na wydawnictwa zwarte na temat Ziem Zachodnich, przewidywane przez Instytut, których proces wydawniczy, zdaniem Instytutu, powinien być zapoczątkowany jeszcze w rb. Mają to być pozycje, na których sfinansowanie Instytut w swoim budżecie nie ma funduszy.

